

314921 - آیا برای فدیة روزه درست است که به بینوایان سوپ بدهد؟

سوال

تصمیم داشتم برای همسر که رمضان گذشته نتوانست روزه شود فدیة بدهم برای همین پولی را که به اندازه غذای واقعی برای سی نفر کافی بود به شخصی دادم که در اثنای اعتکاف در منطقه ما برای مردم افطار درست می‌کند، اما از آنجایی که مواد غذایی کافی نبود تصمیم گرفت برایشان سوپ فلفل تهیه کند که سوپی است تند و سبک که با گوشت چرخ کرده پخته می‌شود. آیا این را می‌توان به عنوان فدیة پذیرفت، چون غذای واقعی داده نشده یعنی این برادر سوپ را غذا به حساب نمی‌آورد. حال اگر این فدیة به حساب نیاید من باید چکار کنم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

اگر همسر شما به سبب بیماری توانایی روزه گرفتن را ندارد اما این بیماری موقتی است و شفا خواهد یافت و در آینده می‌تواند قضایش را به جای آورد، دیگر غذا دادن بر عهده‌اش نیست و نمی‌تواند غذا بدهد، بلکه باید قضای روزه‌های نگرفته را به جای آورد.

ثانیا:

کسی که به سبب پیری یا بیماری لاعلاج نمی‌تواند روزه بگیرد به جای هر روز به یک بینوا غذا می‌دهد، زیرا الله متعال می‌فرماید:

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ [بقره: ۱۸۴]

(و بر کسانی که [روزه] طاقت فرساست فدیة‌ای است که خوراک دادن به بینوایی است).

بخاری (۴۵۰۵) از ابن عباس - رضی الله عنهما - روایت کرده که گفت: «این آیه منسوخ نیست. این برای پیرمرد و پیرزن فرتوت است که نمی‌توانند روزه شوند و به جای هر روز به یک بینوا غذا می‌دهند».

بخاری - رحمه الله - در صحیح خود می‌گوید: «باب این سخن الله تعالی: أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى

سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ... اما پیرمرد کهن سال اگر نتواند روزه بگیرد؛ انس بعد از آن که پیر شد یک سال یا دو ساله هر روز به یک بینوا غذای نان و گوشت داد و روزه نشد».

در «فتاوی اللجنة الدائمة» (۱۹۸/۱۰) آمده است: «هرگاه پزشکان تقریر نمودند که این بیماری که به سبب آن نمی توانی روزه شوی درمان نخواهد شد، باید به جای هر روز - برای ماه های گذشته و آینده - به یک بینوا نصف صاع از غذای غالب سرزمین خودت - خرما یا هر چیز دیگر - بدهی و اگر به یک مسکین به تعداد روزهایی که بر عهدهات است نهار یا شام دادی کافی است، اما دادن پول [به جای غذا] درست نیست».

ثالثاً:

میزان واجب در این غذا دادن مورد اختلاف است. جمهور بر این هستند که آن یک مُد - یعنی ربع صاع - از غذایت است. حنبلیان بر این رای هستند که یک مد از گندم یا نصف صاع از غیر گندم است و نصف صاع تقریباً برابر با یک کیلو و نیم است.

در «الموسوعة الفقهية» (۶۷/۳۲) آمده است: «مالکیان و شافعیان بر این مذهب اند که مقدار فدیة یک مُد به جای هر روز است و این قول طاووس و سعید بن جبیر و ثوری و اوزاعی است».

و حنفیان بر این مذهب اند که مقدار واجب در این فدیة یک صاع از خرما یا یک صاع از جو یا نیم صاع از گندم است و این در برابر هر روزی است که روزه نگرفته که به عنوان غذا به یک بینوا می دهد.

اما نزد حنبلیان، واجب یک مد از گندم یا نیم صاع از خرما یا جو است».

و اگر به بینوایان نهار یا شام دهید کافی است، چنان که از انس روایت شد.

بنابراین، اگر این سوپ به عنوان غذای نهار یا شام کافی نیست و بلکه تابع غذای اصلی یا مقدمه آن به حساب می آید آن چه را داده اید به عنوان فدیة روزه کافی نیست و بنابراین باید دوباره فدیة دهید.

برای شما کافی است که بنا بر قول جمهور علما عمل کنید و به هر بینوا ۷۵۰ گرم برنج بدهید و همچنین جایز است همین فدیة را به یک بینوا یا گروهی از بینوایان بدهید.

همچنین باید بدانید که غذا دادن به معتکفان یا افطار روزه دار نمی تواند جایگزین فدیة شود، مگر آن که معتکفان یا روزه دارانی که این غذا را می خورند بینوا و مستمند باشند.

اما اگر از جمله کسانی باشند که غذای کافی دارند، دادن فدیة به آنان درست نیست، زیرا الله متعال در آیه پیشین می فرماید:

فَدْيَةٌ طَعَامٌ مِسْكِينٍ [بقره: ۱۸۴]

(فدیه‌ای است که خوراک دادن به بینوایی است).

بنابراین واجب آن است که این فدیة تنها به بینوایان داده شود نه دیگران.

والله اعلم.